

De aandacht voor kinderen bij de Vlaamse diensten slachtofferhulp: een stand van zaken

1. Vanwaar die aandacht?¹

Vanuit de nood die leefde in verschillende centra slachtofferhulp over werken met kinderen, maar ook door de confrontatie met de vele vragen van kinderen en naastbestaanden van slachtoffers van een gigantische kettingbotsing op de E17, werd in 1997 de werkgroep kinderen opgestart binnen Slachtofferhulp Vlaanderen.

Vanuit die werkgroep werden de noden die leefden in de verschillende diensten slachtofferhulp bij de centra voor algemeen welzijnswerk betreffende het werken met kinderen geïnventariseerd. Uit die inventarisatie bleek dat alle diensten op dat moment rechtstreeks of onrechtstreeks (via de ouders) reeds met kinderen werkten. De grote nood opdat moment was vorming over dat onderwerp. Vanuit de werkgroep kinderen werd dan ook de focus gelegd op het organiseren van vorming. Hier ontstond ook de vraag naar een ondersteuningsstructuur voor die doelgroep. Door het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk werd hiervoor een project ingediend dat goedgekeurd werd door de Vlaamse overheid en dat van start ging op 15 maart 2001.

2. Het project kinderwerking slachtofferhulp

Op 15 maart 2001 startte bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk een project 'kinderwerking binnen de centra voor algemeen welzijnswerk met bijkomende taak slachtofferhulp'. De Vlaamse overheid subsidieerde daarvoor een voltijdse projectmedewerker voor één jaar.

De opdracht van de medewerker bestond er in eerste instantie in de nodige erkenning te geven aan de doelgroep van kinderen, slachtoffer van misdrijven en/of nabestaanden van slachtoffers van misdrijven en dodelijke verkeersongevallen en zelfdoding. Tevens diende de eerstelijns hulpverlening voor die doelgroep uitgebouwd te worden en bij de beroepskrachten en vrijwilligers binnen slachtofferhulp de nodige deskundigheid bijgebracht te worden voor het begeleiden en ondersteunen van kinderen, zowel individueel als in groep. Vervolgens zou gewerkt worden aan de sensibilisatie en vorming van leerkrachten, teneinde de signalen van kinderen te kunnen herkennen en kaderen met het

oog op een gepaste doorverwijzing. Ten slotte moest de projectmedewerker een pilootproject rond kinderpraatgroepen opzetten, dit in samenwerking met de bestaande ouderverenigingen.

Voor de realisatie van het project werkte de projectverantwoordelijke in samenspraak met de werkgroep kinderen waarvan sprake onder punt 1. Het is duidelijk dat al die opdrachten onmogelijk in één jaar tijd gerealiseerd konden worden. Het gaat immers vaak om het wijzigen van een mentaliteit en zienswijze ten aanzien van kinderen. Dat vraagt tijd. Concrete realisaties tijdens het eerste werkjaar waren de ontwikkeling van een brochure "Kinderen, slachtoffer van een schokkende gebeurtenis" in oktober 2001 en het opzetten van een pilootproject rond kinderpraatgroepen in het gerechtelijke arrondissement Oudenaarde. Tevens werd duidelijk gemaakt dat kinderen terechtkonden in elke dienst slachtofferhulp. Van de brochure werden op twee jaar tijd 60.000 exemplaren verspreid via scholen, bibliotheken, politiekantoren en de Vlaamse Infolijn. De eerste reacties van kinderen en ouders betrokken bij het pilootproject rond kinderpraatgroepen in Oudenaarde waren zeer positief.

Gelet op het belang van dit project, werd de subsidieperiode tweemaal met een jaar verlengd en wordt de kinderwerking vanaf 2004 opgenomen in de structurele ondersteuning van de forensische bijkomende opdrachten bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

In 2002 kwam de verkeersproblematiek op de maatschappelijke agenda. Er was dan ook de politieke wil om het project kinderwerking uit te bouwen – mede onder impuls van de Oudergroep van Verongelukte kinderen – met een tweede project, een project houdende provinciale coördinatie van de opvang van kinderen, slachtoffer van een schokkende gebeurtenis.

3. Het project provinciale coördinatie kinderslachtoffers

Sinds juni 2002 subsidieert de Vlaamse overheid bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk vijf provinciale coördinatoren kinderslachtoffers. Dit project wordt inhoudelijk en financieel gekaderd in het kinderrechtenbeleid². De coördinatoren zijn per provincie ingebed in een centrum voor algemeen welzijnswerk met bijkomende taak slachtofferhulp. Zij worden begeleid en ondersteund door de projectmedewerker kinderwerking slachtofferhulp.

1. Voor dit punt werd hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de onuitgegeven Werktekst project kinderwerking slachtofferhulp van Ilse VANDE WALLE.

2. <http://www.vlaanderen.be/kinderrechten/>

Hun takenpakket bevatte tijdens het eerste projectjaar de volgende drie luiken:

- het opstellen van een vormingspakket voor leerkrachten inzake kinderen, slachtoffer van een schokkende gebeurtenis
- het verder uitbouwen van kinderpraatgroepen als hulpverleningsmethodiek bij de diensten slachtofferhulp
- het uitbouwen van een provinciaal samenwerkingsverband voor de groep 'Ouders van Verongelukte Kinderen'.

Door het verspreiden van de brochure "*Kinderen slachtoffer van een schokkende gebeurtenis*" kregen meerdere diensten slachtofferhulp vanuit het onderwijs vragen voor bijkomende vorming. Het uit te werken vormingspakket moest leerkrachten een bruikbaar instrument geven om te kunnen omgaan met kinderen die slachtoffer werden van een schokkende gebeurtenis, zoals een misdrijf, een dodelijk verkeersongeval of een zelfdoding door een naaste. Op het einde van het eerste werkingsjaar was het vormingspakket klaar en werd de vorming door de provinciale coördinatoren georganiseerd voor leerkrachten, vrijwilligers en beroepskrachten van de diensten slachtofferhulp en andere betrokken actoren. Eind 2003 verscheen die vorming in boekvorm. Het boek "*Kinderen helpen na een schokkende gebeurtenis – praktische gids na een misdrijf of een plotseling overlijden*" is intussen al aan een herdruk toe.

De diensten slachtofferhulp werkten reeds langer op een individuele manier met kinderen. In de loop van het eerste projectjaar werd het pilootproject rond kinderpraatgroepen in Oude-naarde positief geëvalueerd. Op basis van dat resultaat werden door de provinciale coördinatoren kinderpraatgroepen opgestart in andere regio's. In het tweede projectjaar (2003-2004) probeert men de methodiek in elke provincie op te starten.

Vanuit de groep Ouders van Verongelukte Kinderen kwam de vraag naar een meer professionele ondersteuning van hun werking die volledig uit vrijwilligers bestaat. Uiteraard is deze oudergroep een belangrijke partner op het vlak van jonge verkeersslachtoffers. In het project werd en wordt gezocht naar een samenwerking op centraal en provinciaal vlak die vorm kan krijgen in de gezamenlijke organisatie van vormingen en initiatieven.

4. Evaluatie

De projecten rond kinderen slachtoffer van een schokkende gebeurtenis, worden in Vlaanderen positief geëvalueerd. De interesse bij de diensten

slachtofferhulp maar ook bij andere actoren en sectoren is zeer hoog. Daarnaast is er ook in het buitenland veel interesse voor het concept van de kinderwerking. Vlaanderen speelt op dat vlak duidelijk een voortrekkersrol op het internationale forum.

Het moge echter duidelijk zijn dat er nog een hele weg dient afgelegd te worden. Gevoelig zijn voor de verwerkingsproblemen bij de tot voor kort nog vaak vergeten groep van kinderslachtoffers is één ding, het effectief aanbieden van een gepaste begeleiding 'op kindermaat' is even belangrijk. Het is nu zaak om de – terecht – gewekte verwachtingen van kinderen en hun naastbestaanden waar te maken. Daarbij moet bekeken worden of de diensten slachtofferhulp in staat zijn om met het huidige personeelskader de begeleiding van de doelgroep op te nemen. Maar ook andere sectoren dienen hun verantwoordelijkheid op dat vlak te bekijken. Denken we maar aan de wachtlijsten tot 8 maanden bij de kinderteams van de centra voor geestelijke gezondheidszorg.

Er zijn al heel wat stappen in de goede richting gezet. Het wordt nu zaak de aandacht voor kinderslachtoffers structureel te verankeren in de sectoren die in hun werking met kinderen geconfronteerd worden. Het gaat hier immers over het basisrecht van elk kind op gepaste hulp.

Koen DEVROEY

Ambtenaar bij de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit van de Vlaamse Gemeenschap